

Tromsø kommune

postmottak@tromso.kommune.no

Tromsø, 14.06.2022

Dette brevet sendes på vegne av Birdlife avd. Tromsø og Troms, Troms Turlag, Norges Jeger- og Fiskerforbund Troms, Naturvernforbundet Tromsø og omegn, Nordnorsk Botanisk Forening og Naturvernforbundet Tromsø og omegn.

Høringsuttalelse til kommuneplanens arealdel

Tromsø kommune

[Forum for natur og friluftsliv \(FNF\) Troms](#) er et samarbeidsnettverk for natur- og friluftslivsorganisasjonene i regionen. Vårt mål er å ivareta natur- og friluftslivsinteressene i gamle Troms fylke ved å styrke og fremme organisasjonenes arbeid, være en møteplass for samarbeid og en arena for kompetansebygging for natur- og friluftslivsorganisasjonene med sitt virke i regionen. FNF Troms viser til at vi har fått innvilget utsatt høringsfrist til den 20 juni etter søknad- så 21 juni til klokken 10.00 grunnet teknisk utfordring, og vi takker Tromsø kommune for denne tilretteleggingen.

Sammendrag

- Kommuneplanen inneholder positive prioriteringer som for eksempel Fagerengfjæra som friområde.
- Vi mener kommuneplanen bør konkretisere mål og forventninger knyttet til for eksempel naturavtalen, EUs biodiversitetsstrategi 2030, Europeiske landskapskonvensjon, vanndirektivet og naturmangfoldloven.
- Vi mener at vurderinger knyttet til å begrense og unngå lysforurensning ikke er ivaretatt i planen- feks er ikke lysplan et tema opp i bestemmelser eller retningslinjer knyttet til å skåne A-områder for friluftsliv når dette er anbefalt i konsekvensutredningen.
- Det er behov for juridisk forpliktende mål for myrbevaring og strandsonehensyn.
- Vi anbefaler ikke boligbygging ved Elverhøy/Radiomasta, vi er bekymret for planene Storelva, Arktisk Arena og planene for turvei i området Solneset/Solmyra.
- Kyststiplanene må ha en plan for å beskytte hekkeområder, «naturlige og stille områder» og en plan for hvilken type sti det skal være. Vi mener Ishavskysten friluftsråd er en ressurs på dette.
- Det er flere næringsområder som bør vurderes mye grundigere opp mot belastning på sjøfugl for eksempel.

Innhold

Sammendrag	1
Positive prioriteringer i kommuneplanens arealdel for natur og friluftsliv	2
Innspill internasjonale og nasjonale forpliktelser knyttet til natur, landskap og klima.	3
Innspill til kunnskapsgrunnlag og utredning av lysforurensning.....	3
Lysplan bør inn i bestemmelsene for næringsområder	4
Innspill til bestemmelser om myr og strandsonegrense.....	5
Innspill konkrete formål i forslag til arealplan	5
Boligformål ved «Elverhøy Tromsø Radio/Radiomasta»	5
Storelva, Arktisk Arena	6
Turvei Solneset-Solmyra.....	6
Planlagte kyststier og behov for vurdering av omfang, naturhensyn, type tilrettelegging og informasjon.	7
Våre innspill til kyststiene.....	8
Vurdering av samlet belastning for næringsområder og fugl	8

Positive prioriteringer i kommuneplanens arealdel for natur og friluftsliv

Forum for natur og friluftsliv Troms mener kommuneplanens arealdel inneholder flere positive grep for natur og friluftsliv- og som vil styrke disse interessene i kommunen.

- Fagerengfjæra regulert som friområde er svært positivt med tanke på befolkningens adgang til attraktiv strandsone og for naturen. Det vil også styrke Holt Økopark-området som et område med mange gode opplevelser både i fjæra, urban dyrking og turområde i skogen.
- Vi mener det er positivt at reiselivsbygg på Håkøya, Bellvika, Leikvika og Risvika er tatt ut av planforslaget- dette er områder som er viktig for friluftsliv og natur- og som ikke ville være i tråd med en bærekraftig reiselivsutvikling i kommunen.
- Blå-grønn struktur i Tromsdalen er en positiv prioritering.
- Åpning av seks bekkeløp i byområdet er svært gode tiltak både for overvannshåndtering, men også naturmangfold og opplevelseskvaliteter for befolkningen.
- Vi mener det er en riktig prioritering og ikke åpne for boligbygging nedfor Kaldslettstien- dette er et område hvor landskap, kultur og urban dyrking kan gi befolkningen – og natur et flott fristed og møteplass. Dette er sjelden så bynært og en spennende mulighet for Tromsø til å fronte slike verdier også i en urban sammenheng.
- Vi merker oss også at man i bestemmelsene til møteplasser og lekeplasser har gitt anvisning på at det skal brukes stedegne planter av hensyn til natur og naturmangfold. Dette er positivt både for natur- men også for barn og andres bruk og opplevelse av områdene.
- Markagrensa er svært viktig i urbane strøk og vi ser positivt på forslaget i denne forbindelse.
- **eksempel Tromvika og Tønsvikveien 518 og Lakselvbukt 153/25.**

Innspill internasjonale og nasjonale forpliktelser knyttet til natur, landskap og klima.

I planbeskrivelsen heter det:

I planprogrammet til revisjon av KPA er folkehelse og klima påpekt som viktige føringer for planarbeidet. Mange av de forhold som er bra for klima, er også bra for folkehelsen. Naturkrisen og klimakrisen henger sammen, og må løses i sammenheng. Dette slås fast i FNs klimapanel og FNs naturpanel felles rapport om biologisk mangfold og klimaendringer. Når det gjelder utslipp, kan ubebygde arealer inneholde store lagre av karbon.

Vi mener det er positivt at kommunen viser til internasjonale forpliktelser. Samtidig mener vi at planbeskrivelsen bør gjenspeile at disse nasjonale og globale krisene er kriser der lokalt nivå kan bidra i betydelig grad- på kommunenivå.

Vi mener derfor det ville være gunstig at kommunen i kommuneplanen er mer konkrete i forhold til sine ambisjoner- herunder feks:

- Hva er kommunens arealregnskap- kanskje særlig på strandsone, myr og andre viktige naturtyper.
- Hva er forpliktelsene etter den Europeiske landskapskonvensjonen- Tromsø har kulturlandskap, «hverdagslandskapet» og øvrige landskapsverdier hvor denne konvensjonen er relevant.
- Hvilke mål har Tromsø kommune for å oppfylle naturavtalen med 30 prosent vern av land og hav.
- EUs biodiversitetsstrategi for 2030- på hvilken måte forventer kommunen at denne strategien påvirker deres prioriteringer i kommuneplanen (denne under behandling).¹
- Vi ønsker også en overordnet beskrivelse av forpliktelser gjennom vanddirektivet og naturmangfoldsloven.
- Vi mener det også bør beskrives hvordan disse forpliktelsene vil legge føringer eller forventninger til arbeidet med gjennomgang av gamle reguleringsplaner og reguleringsplan for Markagrensa.

Innspill til kunnskapsgrunnlag og utredning av lysforurensning

Forum for natur og friluftsliv Troms har tidligere spilt inn til planprogrammet at vi mener lysforurensning må være en del av konsekvensutredningen. I merknadsbehandlingen side 41 er innspillet fra FNF Troms besvart med:

Kommunen har jobbet med støy og stille områder, men har ikke ferdigstilt et kart over lysfrie områder.

Åpenbart er ikke dette tilstrekkelig for å unngå og begrense lysforurensning- eksempelvis kan gjerne en lysløype være stille, men like fullt føre til lysforurensning.

¹ <https://www.regjeringen.no/no/sub/eos-notatbasen/notatene/2020/sep/eus-biodiversitetsstrategi/id2815109/>

Vi mener det er uheldig at Tromsø kommune ikke har en lysplan eller et særlig fokus på hvordan lysforurensningen kan begrenses og motvirkes- både av hensyn til friluftsliv (for eksempel opplevelse av en nattehimmel)- dette er tema vi har jobbet med blant annet ved å arrangere et webinar², naturmangfold (dyr og planter påvirkes negativt av lys) og med hensyn til strøm og energisparing. Det er også gode kilder til hvordan man kan få til en god lysplan og ta mer hensyn- dette holder blant annet **Bodø kommune** med i disse dager, og vi anbefaler denne nettsiden: <https://bevarmorket.no/> for gode råd og informasjon. Vi vil også vise til at temaet også opptar forskere ved vårt eget universitet og den 19 juni går webinar med dette tema av stabelen:

I det siste tiåret har lysforurensning blitt stadig mer utbredt, særlig i byområder, noe som blant annet påvirker økosystemer og astronomiske observasjoner. Forskning viser at dette er et fenomen som har økt i omfang med to prosent hvert år, på global basis Foredraget vil gi innblikk i ulike typer lysforurensning, dets årsaker og hvordan urbanisering har ført til økt bruk av kunstig belysning. Det vil også bli tatt opp hvordan lysforurensning kan få konsekvenser for økologi, helse og måten samfunnet er organisert. Det kan blant annet påvirke dyreliv, søvnvaner og energiforbruk. Til sist vil det under foredraget bli belyst ulike måter en kan begrense lysforurensning. Det kan gjøres med bruk av energieffektive lyskilder, byplanlegging eller informasjonskampanjer.³

Lysplan bør inn i bestemmelsene for næringsområder

FNF Troms registrerer at for næringsformål -for eksempel Leirbakken og Finnvikelva er det i konsekvensutredningen påpekt at det av hensyn til friluftsliv bør utarbeides en lysplan fordi viktige friluftslivsområder grenser opp i eller vil bli påvirket av lysforurensning fra næringsområdene- og at dette bør unngås. Om Finnvikelva heter det:

*Området er tegnet inn slik at det ligger utenfor (kant-i-kant) med Finnvikdalen friluftsområde (klasse A – svært viktig) og er slik sett ikke i konflikt med friluftsliv. Ev. påvirkning av friluftsliv vil være fra ev. støypåvirkning og landskapsendringer utenfor selve friluftsområdet. Gis karakter grønn, men under forutsetning av at ny aktivitet ikke på annen måte influerer inn i friluftsområdet. **Det bør lages en lysplan for området. Lysforurensning inn i friluftsområdet må unngås.** (KU distrikt s. 38, vår utheving)*

Konklusjon: Vi kan ikke se at retningslinjer eller bestemmelser sier noe om disse forholdene og mener det er viktig at i områder der lysplan i KU anbefales at man gir noen føringer på hvordan Tromsø kommune kan begrense og unngå lysforurensning for eksempel i retningslinjer eller

² FNF Troms arrangerte sammen med FNF Finnmark webinar om «verdien av en naturlig natt», opptak og presentasjoner tilgjengelig her: <https://fnf-nett.no/troms/adventswebinar-naturlig-natt-verdien-av-en-mork-himmel/>

³ Sitat fra webinar hos UiT Norges Arktiske Universitet 19 juni om lysforurensning i urbane strøk og tiltak for å bekjempe negativ påvirkning fra slik forurensning. (Vår utheving i sitat). https://uit.no/tavla/artikkel/814485/foredrag_om_lysfurensing_lecture_about_light

bestemmelser til arealplanen. På sikt vil det være gunstig av kommunen å utarbeide en lysplan for bedre muligheter til å forhindre og begrense slik forurensning.

Innspill til bestemmelser om myr og strandsonegrense

Vi registrerer at det ikke foreligger bestemmelser knyttet til inngrep og nedbygging i myr da dette er av stor betydning for både utslipp av karbon, naturmangfold og klimatilpasning. Vi mener det ville være mer gunstig om denne forpliktelsen til å **unngå tap av myr ble forpliktende i form av en bestemmelse- særlig i lys av at det går mot et nasjonalt forbud.** ⁴ Vi viser også til statlige retningslinjer; *Statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning*⁵

FNF Troms har registrert at det har blitt stilt spørsmål ved begrunnelsen for strandsonegrensene i kommunen og vi håper klarheter knyttet til disse spørsmålene blir klargjort- **det er viktig at byggegrensene for strandsonen tar hensyn til økologi og allemannsretten.**

Innspill konkrete formål i forslag til arealplan

Boligformål ved «Elverhøy Tromsø Radio/Radiomasta»

Forum for natur og friluftsliv Troms mener det vil svært uønskelig å omregulere et nærturområde og grønn lunge på en øy der disse blir stadig færre! Vi ser også svært alvorlig på at dette er et arealinnspill som ikke anbefales i konsekvensutredning og er godt begrunnet i slik vi ser det. Vi minner om at nærturområdene er svært viktig for folkehelse⁶ og er viktige økologiske elementer i en by. Vi mener prinsippet om å transformere allerede bebygde arealer er et veldig godt prinsipp og forventer at kommunen følger opp på dette prinsippet av hensyn til nærnaturen, helse og natur.

Innspillet anbefales ikke fordi tiltaket ikke er i tråd med senterstruktur og er i strid med målet om å transformere allerede bebygde arealer fremfor å ta i bruk nye. Tromsø kommune skal ivareta og utvikle grøntarealer og friluftsområder, og det vurderes derfor negativt å bebygge et tilgjengelig grøntareal, utenfor den definerte Tromsømarka. (Vår utheving:[Konklusjoner, Arealinnspill konsekvensutredet s. 9](#))

FNF Troms mener det er svært uønsket å bygge ned et nærturområde og grønn lunge i strid med prinsippene om gjenbruk av areal.

⁴ <https://www.miljodirektoratet.no/aktuelt/fagmeldinger/2022/juni-2022/vurdering-av-virkemidler-for-a-hindre-nedbygging-av-myr/> og her: «Den første, og største, seieren for myra kom i budsjettenigheten om statsbudsjettet for 2023. Da ble AP, SP og SV enige om: Stortinget ber regjeringen legge frem forslag om forbud mot nedbygging av myr til utbyggingsformål i løpet av 2023. Det skal utredes mulige dispensasjoner fra forbudet for å ta vare på andre arealer med høy verdi og utbygging av samfunnskritisk infrastruktur. Målet er at forbudet reelt sett skal redusere nedbyggingen av myr» .<https://www.sabima.no/redder-myra/>

⁵ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/statlige-planretningslinjer-for-klima--og-energiplanlegging-og-klimatilpasning/id2612821/>

⁶ <https://www.helsedirektoratet.no/konferanser/naernatur-og-ga-vennlige-naermiljoer>

Storelva, Arktisk Arena

FNF Troms støtter at dette forslaget ikke er tatt med i planforslaget for kommunen. Dette grunnet konsekvensene som beskrevet i KU. Vi mener også at området slik det fremstår i dag er godt egnet for et variert friluftsliv og opplevelser.

Endring av arealformål anbefales ikke. Tiltaket medfører tap av svært viktig nærnaturterreng, omlegging av høyspentlinjer, og gir konsekvenser for reindrift. Nedbygging av myrarealer medfører konsekvenser for naturlig fordrøyningseffekt i området og klimagassutslipp. (Arealinnspill Konsekvensutredet, side 24).

Turvei Solneset-Solmyra

FNF Troms registrerer at det er lagt opp til turvei i kommunedelplan for friluftsliv og idrett- og langt inn i arealplanen. Traseene er Solneset- Solmyra og Solneset- Mortensnes. Innspillet om turvei her kommer ikke fra friluftslivsorganisasjonene og vi er bekymret for at et av veldig få- kanskje det eneste området på øya der det er relativt mørkt, har en følelse av villmark og der både planter og dyr oppholder seg. Vi frykter at fragmentering ved lyssetting, asfalt eller lignende vil forringe disse natur- og friluftslivsverdiene. Området brukes også i orientering i dag. FNF Troms har tidligere spilt inn disse bekymringene i forbindelse med utbygging av boliger i nærheten av dette området. Det er ikke klart på hvilken måte artene som finnes i området blir påvirket av tiltaket, men vi mener dette må belyses og vurderes i den videre planprosessen.

Når det gjelder biologisk mangfold er området svært verdifullt i regional sammenheng, medlemmer av Nordnorsk Botanisk Forening har dokumentert rødlistede arter fra Solneset gjennom innsamling og innlegging av data i Artsobservasjoner. Deres observasjoner viser et svært høyt arts mangfold av karplanter, lav, mose og fugl i myr og gammelskog <https://fnf-nett.no/troms/naerfriluftslivet-og-naernaturen-trenger-ogsaa-arealer-bevar-marka-ved-solneset-na/>

Vi er også opptatte av at reguleringsplaner der kunnskapsgrunlaget er utdatert blir vurdert i lys av dette.

Konklusjon: FNF Troms anbefaler at det ikke bygges turveier og lysanlegg i dette området av hensyn til artene – og i alle tilfeller er det behov for kunnskap om verdiene og vurderinger om hvordan disse kan ivaretas i området.

Planlagte kyststier og behov for vurdering av omfang, naturhensyn, type tilrettelegging og informasjon.

Foto: Benedicte Schleis, Telegrafbukta (for illustrasjon).

FNF Trom mener forslaget og ønsket om å sikre allmennheten god tilgang til fjæra og samtidig ta vare på slike områder er positivt, men vi har noen innspill vi håper kommunen vil vurdere for å sikre viktige friluftslivshensyn og naturverdier. I planbeskrivelsen heter det:

- **«9.3.Fjæra - en gjennomgående tursti i fjæra**

Byområdet er fortettet langs sundet, og naturlig fjære og sjønære turstier er et viktig gode for allmennheten. Et viktig prinsipp er at disse er gjennomgående. For å berede grunnen for framtidigreguleringsarbeid, er det lagt inn fjærestil langs nye strekninger:

- på Kvaløysletta nord og sør for Sandnessundbrua
- på fastlandet fra Mandelasletta og nordover
- på Tromsøya fra Hamna til Nordspissen

Stien er grunnet havnivåstigning i hovedsak plassert rundt kote 3 - 4 og ligger langs naturlig fjære eller i utkant av fyllingsområder. Nøyaktig plassering må avklares i reguleringsplan. Dersom det planlegges stormflovern langs sjøen, skal den kombineres med en sti der kontakt til sjøen ivaretas.»

I bestemmelser og retningslinjer heter det videre:

➤ **13.3 Fjæresti og kaipromenaden, pbl. § 11-9 nr. 6**

«Det skal etableres en sammenhengende gangforbindelse langs kysten til bruk for allmenn ferdsel, jamfør linjesymbol i plankart for nåværende og framtidig turveg langs kysten.»

Våre innspill til kyststiene

Å tilrettelegge for friluftsliv i strandsonen med kyststi, turveger og andre tiltak er i utgangspunktet veldig bra for friluftsliv og allmenn tilgang til strandsonen, samtidig kan dette bli veldig feil av hensyn til:

- **Hekkende fugler som har behov for fred**- dette krever at noen områder kanskje ikke bør tilrettelegges i det hele tatt, at det kreves informasjonsskilt eller lignende tiltak.
- Noen steder er nettopp en **naturlig fjære med god tilgang for befolkningen tilstrekkelig** (at det er mulig å komme seg ned til denne)– for eksempel er Hamna et slikt eksempel der man kan oppleve en helt natur fjære uten å føle at man er i et tilrettelagt område – og der dette er en del av den gode opplevelsen.
- Det er stor forskjell på en merket sti, naturlig sti, turveg med og uten asfalt, skal det sykles eller gås osv. **Hvilke tiltak som egner seg hvor**, er derfor en viktig del av prosessen.
- Strandsonen har også viktige arter for økosystemet som planter og annen vegetasjon som er viktig for dyrelivet- i **Miljødirektoratet sin veileder viser de til «skrekkeeksempler» der all kantsone er borte pga dårlig utført turvei med utfyllinger osv. Veilederen har en egen del for strandsonen og de spesielle hensynene man må ta der:**
<https://www.miljodirektoratet.no/globalassets/publikasjoner/m1326/m1326.pdf>
- Vi mener det må tydeliggjøres i bestemmelsene hvordan prosessen for disse kyststiene skal være – og at det krever en god plan.
- Vi anbefaler at Ishavskysten friluftsråd konsulteres -og gjerne at prosjektet blir en del av planen «Friluftslivets ferdselsårer».

Vurdering av samlet belastning for næringsområder og fugl

FNF Troms er bekymret for at flere av de nye næringsområdene påvirker viktige områder for sjøfugl, dette gjelder **for eksempel Tromvika og Tønsvikveien 518 og Lakselvbukt 153/25**. Næringsutvikling i disse områdene vil påvirke fugleliv negativt der det ikke er avbøtende tiltak. Vårt inntrykk er at områdene for næring vil påvirke områder for fugleliv på en ugunstig måte og der det ikke er avbøtende tiltak.

Vi savner en synliggjøring i vurdering av samlet belastning for fugleliv i planbeskrivelsen- det står for eksempel ikke konkret hvilke viktige områder man har prioritert, hvor mye av viktig strandsoner for sjøfugl som er tapt (for eksempel grunne områder, våtmark, leire eller lignende) totalt i kommunen (også for øya) – og vi mener det er en mangelfull beskrivelse av hvilke avveininger som er gjort for å gjøre tiltak som kunne skånet noen av disse områdene ved en utbygging gjennom avbøtende tiltak.

Forum for natur og friluftsliv Troms ønsker Tromsø kommune lykke til med videre planlegging og håper hensynet til natur og friluftsliv vil bli ivaretatt.

På kopi:

Jenny Mikalsen jenny.mikalsen@tromso.kommune.no

Troms og Finnmark fylkeskommune postmottak@tffk.no

Statsforvalter Troms og Finnmark sftfpost@statsforvalteren.no

Vennlig hilsen

Forum for natur og friluftsliv Troms

Christine Myrseth
Koordinator
FNF Troms